

УДК 336.76
JEL Classification G11

Кравченко Анна

к.е.н., доцент кафедри біржової діяльності і торгівлі
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: annazlata@i.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПОРТФЕЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Анотація

Вступ. Загальновідомо, що біржовий фондовий ринок сприяє відображенню усіх інвестиційних процесів, які відбуваються в країні та прямо чи опосередковано впливає на її економічний стан. Для сталого розвитку економіки країни необхідне залучення й ефективне використання інвестицій. Саме тому проблема розвитку портфельного інвестування на біржовому фондовому ринку України має істотне практичне значення. Дослідження присвячене висвітленню особливостей портфельного інвестування.

Методи. В процесі досліджень основних проблем портфельного інвестування на біржовому фондовому ринку України застосовувались статистичні методи, а також методи групування, моделювання, прогнозування.

Результати. Автор обґрунтовує необхідність використання нової сутності портфельних інвестицій на фондовому ринку як вкладення грошових коштів у цінні папери, що утворюють портфель цінних паперів. Через нестабільність, як політичної, так і економічної ситуації в Україні, непередбачувані ризики, пов'язані з перерозподілом майна, досить високі. Це, в свою чергу, підвищує ризик у стратегічних сферах. Отже, інвестиції в окремі цінні папери (визначені галуззю) матимуть значний рівень ризику та невизначеності. У цій ситуації питання управління та оптимізації інвестиційного портфеля є особливо актуальним.

Перспективи. Для ефективного управління портфелем цінних паперів слід: починати з оцінки динаміки закупівельних цін та цін на продаж наявних в портфелі активів та рівня їх коливань; визначити реальну інвестиційну стратегію, проводити моніторинг, аналіз, прогнозування політичної та економічної ситуації в Україні та у світі, і особливо на фондовому ринку; застосовувати заходи щодо зменшення ризиків (проведення хеджування, тобто укладення строково-строкових контрактів на формування цінних лімітів для основних фінансових активів) та збільшення прибутків інвестиційного портфеля з урахуванням особливостей функціонування сучасного фондового ринку України.

Ключові слова: портфельне інвестування, фондовий ринок України, моделі портфельного інвестування.

Вступ.

Біржовий фондовий ринок є важливою складовою ринкової економіки і сприяє відображенню усіх інвестиційних процесів, які відбуваються в країні та прямо чи опосередковано впливає на її економічний стан. В свою чергу, фінансова глобалізація впливає на вільний рух капіталів фондового ринку, обсяги яких можуть перевищувати бюджети держав. Для сталого розвитку економіки країни необхідне залучення й ефективне використання інвестицій. Саме тому проблема розвитку портфельного інвестування на біржовому фондовому ринку України має істотне практичне значення.

Аналіз основних досліджень та публікацій.

Питанням теорії портфеля займались, як зарубіжні так вітчизняні вчені: Г. Марковіч і Д. Тобін, У. Шарп, Ю. Касимов, А. Шведов та інші. Особливості функціонування фондових ринків та управління портфелем цінних паперів висвітлено у працях Б. Губського, Б. Луців, А. Пересади, П. Розу та інших. Незважаючи на велику кількість науковців, що займалися вивченням теоретичних основ інвестування на біржовому фондовому ринку, на практиці це питання залишається недостатньо розкритим і потребує подальшого дослідження.

Мета.

Метою досліджень є виявлення основних проблем портфельного інвестування на біржовому фондовому ринку України та розробка пропозицій щодо їх вирішення.

Методологія дослідження.

В процесі досліджень основних проблем портфельного інвестування на біржовому фондовому ринку України застосовувались статистичні методи, а також методи групування, моделювання, прогнозування.

Результати.

Сутність портфельного інвестування на фондовому ринку полягає в інвестуванні грошових коштів в цінні папери, що формують портфель цінних паперів. Такий портфель обумовлює пасивне володіння цінними паперами (акціями, облигаціями тощо) без активної участі в управлінні підприємством - емітентом.

Управління інвестиційним портфелем – полягає в підтриманні та покращенні параметрів портфеля, аналізу та прогнозу ситуації на фондовому ринку і розробки відповідних заходів для досягнення зниження рівня ризику та підвищення рівня доходності портфеля.

Через нестабільність, як політичної так і економічної ситуації в Україні досить високими є непередбачувані ризики, пов'язані з перерозподілом власності. Це, в свою чергу, викликає підвищення ризиків у стратегічних галузях. Отже, інвестиції в окремі цінні папери (визначені за галузевою ознакою) будуть мати значний рівень ризику та невизначеності. У такій ситуації особливо актуальним стає питання управління та оптимізації інвестиційного портфеля.

Розглядаючи проблеми портфельного інвестування, слід зазначити, що методи формування та управління портфелем цінних паперів, які були розроблені та впроваджені вченими Європи та США, не принесуть очікуваного застосовуючи їх в умовах українського фондового ринку. Причиною чого є значна інформатизація та висока ділова активність передбачена в зарубіжних методиках, щодо аналізу фондового ринку. Стосовно України, розвиток інформаційного забезпечення організаторів українського фондового ринку, а також активність торгів знаходяться набагато нижче порівняно з Європою та США, що значно ускладнює застосування інструментів технічного аналізу.

Потрібно зазначити, що Український фондовий ринок через його низьку капіталізацію, невідповідність міжнародним стандартам, нерозвиненість інфраструктурних елементів, слабку правову базу щодо захисту інтересів інвесторів має надзвичайно низький рівень інтеграції у світовий та європейський ринки капіталів.

За досліджуваний період тенденції українського фондового ринку істотно змінювались, про що свідчить наступне: за період з 2005 по 2013 роки спостерігалась тенденція збільшення загального обсягу операцій з цінними паперами, що було наслідком підвищення рівня ділової активності та інвестиційної привабливості фондового ринку України. Проте, з 2014 по 2017 роки відбувалось гальмування процесів розвитку фондового ринку Україна на що вплинула економічна та політична ситуація в країні.

За досліджуваний період питома вага операцій з цінними паперами розміщених на біржовому фондовому ринку України, показала (рис. 1), найбільший обсяг державних облигацій, облигацій підприємств, акцій та найменший обсяг інвестиційних сертифікатів та деривативів в портфелі цінних паперів. Така тенденція зумовлена надійністю та актуальністю визначених фінансових інструментів для сучасного стану економіки країни.

В зазначений період загальний обсяг та кількість випусків акцій розміщених на біржовому фондовому ринку України, показали тенденцію як до збільшення так і до зменшення зазначених показників, що відповідало рівню потреби трансформації грошових коштів в цінні папери з метою збільшення статутного фонду державних та приватних підприємств (рис. 2).

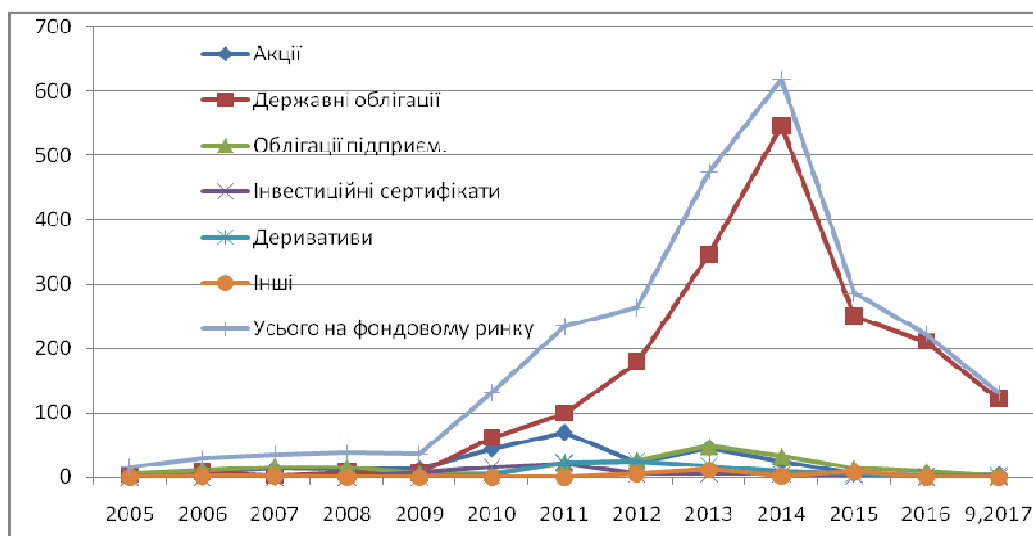

Рис. 1. Обсяги цінних паперів на фондових біржах України 2005-2017 років, млн грн
*Джерело: розраховано за статистичними даними [2]

Рис. 2. Обсяг та кількість випусків акцій, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку серпень 2014-2017 років, млрд грн
*Джерело: розраховано за статистичними даними [2]

Державні, приватні підприємства, зокрема інститути спільного інвестування та приватні інвестори повинні формувати власну інвестиційну політику на базі:

- аналізу сучасного, ретроспективного та перспективного стану фондового ринку України;
- аналізу політично-економічної ситуації в країні та в світі, стратегічних програм розвитку; визначеної позиції на фондовому ринку.

«Агресивний портфель» - спрямований максимальний приріст капіталу при значних ризиках;

«консервативний портфель» - спрямований на збереження капіталу, вкладання грошових коштів в найбільш стабільні, ліквідні цінні папери, в якому поєднується низький рівень ризику при низькому рівні доходності; «змішаний портфель» - портфель середнього приросту капіталу і помірного ризику; «збалансований портфель» передбачає збалансованість рівня доходів і ризику.

Об'єктами портфельного інвестування є високонадійні інструменти фондового ринку, які мають співвідношення - доходу, що стабільно виплачується, і зростання курсової вартості.

Ліквідність, як основна якість портфеля цінних паперів передбачає можливість швидкої трансформації портфеля в готівку без втрат його вартості.

На фондовому ринку уникнути ризику неможливо, але можна його зменшити шляхом страхування та диверсифікації ризиків. Проте, зайва значна диверсифікація може призвести до негативних явищ: втрати можливості якісного управління портфелем цінних паперів; купівлі не надійних, не доходних, не ліквідних цінних паперів.

В даний час в розвинутих країнах, інвестиційними інститутами та приватними інвесторами застосовуються наступні моделі портфельного інвестування:

- модель Марковіца;
- модель Шарпа;
- MW-метод та інші.

Дані моделі неприйнятні для українського фондового ринку через орієнтованість на ринки з високим рівнем ділової активності, адаптованості до сучасних реалій, інформатизації, чого бракує на фондовому ринку України.

Висновки і перспективи.

Для ефективного управління портфелем цінних паперів слід: починатися з оцінки динаміки цін на купівлю та цін на продаж наявних у портфелі активів і рівня їх коливань; визначати актуальну інвестиційну стратегію, проводити моніторинг, аналіз, прогнозування політично-економічної ситуації в Україні та в світі і особливо на фондовому ринку; застосовувати заходи, щодо зменшення ризиків (проведення хеджування, тобто укладання ефективних строкових контрактів для формування цінових меж на фінансові базові активи) та підвищення доходів інвестиційного портфеля з урахуванням особливостей функціонування сучасного фондового ринку України.

Список використаних джерел

1. Загальний огляд фондового ринку України за 2014-2017 роки. URL : <<http://www.nssmc.gov.ua> >.
2. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL : <http://nssmc.gov.ua> .
3. Офіційний сайт ПАТ «Українська біржа». URL : <http://ux.ua/>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Forex. URL : <http://www.ubkmarkets.com>
6. Офіційний сайт НБУ. URL : <http://www.bank.gov.ua>.
7. Про національну комісію з цінних паперів та фондового ринку // Офіційний портал Верховної Ради України URL : <http://www.rada.gov.ua> .
8. Федірко В. В. Фондовий ринок України: сучасні тенденції та проблеми розвитку. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць*. Вип. 35, 2012. 388 с.

Статтю отримано: 28.06.2017 / Рецензування 24.07.2017 / Прийнято до друку: 3.08.2017

Anna Kravchenko
Ph.D. (in Economics), Associate Professor
Exchange activity Department
National university of life and environmental sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: annazlata@i.ua

FEATURES OF PORTFOLIO INVESTMENT IN THE STOCK MARKET OF UKRAINE

Abstract

Introduction. It is common knowledge that the stock market contributes to the reflection of all investment processes that take place in the country and directly or indirectly affects its economic situation. The sustainable development of the country's economy requires the attraction and effective use of investments. That is why the problem of portfolio investment development in the stock market of Ukraine has a significant practical significance. The research is dedicated to highlighting the features of portfolio investment.

Methods. On the basis of economic, statistical, grouping modeling, forecasting methods the author has generalized the Ukrainian experience in overcoming crisis phenomena on the stock market.

Results. The author grounded the necessity to use the new essence of portfolio investment in the stock market as the investment of cash in securities that form a portfolio of securities. Due to the instability, both political and economic situation in Ukraine, the unpredictable risks associated with the redistribution of property are rather high. This, in turn, raises the risk in strategic areas. Consequently, investments in separate securities (determined by industry) will have a significant level of risk and uncertainty. In this situation, the issue of managing and optimizing an investment portfolio is particularly relevant.

Decision. For efficient management of securities portfolio, one should: start with an assessment of the dynamics of purchase prices and prices for the sale of assets available in the portfolio and the level of their fluctuations; to determine the actual investment strategy, to conduct monitoring, analysis, forecasting of the political and economic situation in Ukraine and in the world and especially in the stock market; apply measures to reduce risks (conducting hedging, that is, concluding effective term contracts for the formation of price limits for financial fixed assets) and increase the income of an investment portfolio, taking into account the peculiarities of functioning of the modern stock market in Ukraine.

Keywords: Portfolio investing, stock market of Ukraine, models of the portfolio investing.

References

1. Overview of the stock market of Ukraine for 2014-2017. Retrived from: <<http://www.nssmc.gov.ua>>.
2. The National Commission on Securities and Stock Market (2016). Retrived from <http://nssmc.gov.ua>.
3. The official website "Stock Exchange" (2016). Retrived from: <http://ux.ua>.
4. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2016), Retrived from <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. The official website "Forex" (2016). Retrived from: <http://www.ubkmarkets.com>.
6. The official website "NBU" (2016). Retrived from: <http://www.bank.gov.ua>.
7. President of Ukraine (2011). Decree "On the National Securities and Stock Market commission", Retrived from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011>.
8. Fedirko, V. (2012). "Stock Market of Ukraine: Current Trends and Problems of Development" Problems and prospects of the banking system of Ukraine: Collected Works, Vol. 35.

Received: 06.28.2017 / Review 07.24.2017 / Accepted 08.3.2017

